ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS
KSZTAŁCENIE POLONISTYCZNE CUDZOZIEMCÓW 20, 2013

https://doi.org/10.18778/0860-6587.20.19

Maria Witkowska-Gutkowska[*]

WPŁYW JĘZYKA CZESKIEGO NA POLSZCZYZNĘ PUBLIKACJI W ZAOLZIAŃSKIM „GŁOSIE LUDU"

Słowa kluczowe: interferencje systemowe, bohemizmy, negatywne transfery składniowe

Streszczenie. W „Głosie Ludu" pojawiają się interferencje systemowe języka czeskiego, np. ***Kilkaset widzów*** *przyszło dziś po południu obejrzeć* [...] *program* (22.04.2012)[1]. Częściej jednak w publikowanych tekstach ten sam typ połączeń składniowych jest zgodny z wzorcową normą polszczyzny, np.: *W tym momencie* ***znajdowało się*** *na nim* [na dachu] ***kilkunastu strażaków***. (19.07.2010). Przykłady te świadczą o tym, że omówione bohemizmy składniowe nie utrwaliły się w systemie polszczyzny ogólnej, używanej przez autorów publikowanych tekstów, są natomiast przejawem negatywnych transferów, których pojawianie się jest zapewne wynikiem zbyt dużego pośpiechu i niestarannej korekty publikacji.

Celem tego artykułu jest analiza wybranych zjawisk interferencji składniowych języka czeskiego, pojawiających się w publikacjach zaolziańskiego „Głosu Ludu". Interferencje te czasami w rażący sposób naruszają normę współczesnej polszczyzny ogólnej i zakłócają komunikatywność tekstu.

Materiał językowy został zebrany z publikacji, które ukazały się na łamach „Głosu Ludu" w latach 2006–2012. „Głos Ludu" jest gazetą polskiej mniejszości narodowej, ukazuje się w Czeskim Cieszynie w nakładzie 5000 egzemplarzy i jest najpoczytniejszym pismem na Zaolziu (por. Kadłubiec 1994, s. 39).

Zespół redakcyjny tworzą Polacy wychowani w czeskiej części Śląska Cieszyńskiego, którzy ukończyli co najmniej średnią szkołę z polskim językiem nauczania. Niektórzy z nich studiowali w Polsce lub ukończyli polonistykę na Uniwersytecie Ostrawskim. „Głos Ludu" jest gazetą przeznaczoną głównie dla polskiej autochtonicznej mniejszości narodowej mieszkającej na Zaolziu.

Polacy żyjący w czeskiej części Śląska Cieszyńskiego są dwujęzyczni. W codziennych nieoficjalnych kontaktach używają polskiej gwary zachodniocieszyńskiej (por. Dejna 1976, 1977), polszczyzny ogólnej uczą się w polskich

[*] Katedra Lingwistyki Stosowanej i Kulturowej, Instytut Filologii Polskiej, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Łódzki, al. Kościuszki 65, 90-514 Łódź.

[1] Liczby podawane po przykładach z „Głosu Ludu" są datą ukazania się tekstu na stronie internetowej.

przedszkolach i w szkołach z polskim językiem nauczania. Używają jej w sytuacjach oficjalnych: na lekcjach, na spotkaniach organizowanych przez Polski Związek Kulturalno-Oświatowy, w kościele podczas nabożeństwa. Najlepszą znajomość polszczyzny ogólnej młodzi Zaolzianie osiągają, gdy kończą polskie szkoły średnie (por. Bogocz 2003, s. 345–346). Dla Polaków wychowanych na Zaolziu polszczyzna ogólna jest w zasadzie językiem obcym – wyuczonym (Labocha 1997, s. 104).

Żyjąc w środowisku czeskojęzycznym, wszyscy Zaolzianie od wczesnego dzieciństwa mają kontakt z językiem czeskim. W polskich szkołach uczą się języka czeskiego od drugiej klasy szkoły podstawowej do matury. Używają go w sytuacjach oficjalnych, urzędowych, w miejscach publicznych, w kontaktach z osobami, które nie znają gwary zachodniocieszyńskiej.

W środowiskach dwujęzycznych występowanie interferencji, nazywanych także w gramatyce kontrastywnej i glottodydaktyce transferem negatywnym (por. EJO 1999, s. 606), jest zjawiskiem naturalnym, ponieważ polega na mechanicznym zastąpieniu niektórych elementów lub norm systemowych języka ojczystego (etnicznego) elementami lub normami języka, których używa osoba dwujęzyczna (por. Dejna 1991, s. 9–11).

Na obszarze Zaolzia umacnia się coraz bardziej zjawisko bilingwizmu i można zauważyć zmniejszający się zasięg funkcjonowania polszczyzny ogólnej (Mrózek 1997, s. 134). W mowie osób polskojęzycznych wpływ języka czeskiego ujawnia się na płaszczyźnie fonetycznej, morfologicznej, składniowej i leksykalnej (por. Mrózek 1997, s. 131–134). „Mała przydatność języka polskiego na co dzień i wzrastający prestiż społeczny języka czeskiego nie motywują miejscowych Polaków do pogłębiania znajomości polszczyzny" (Bogoczová 1996, s. 210). Zespół redakcyjny „Głosu Ludu" zdaje sobie sprawę ze swojej niejako misyjnej roli. Wysoki poziom prasy regionalnej, będącej wzorcem językowym dla czytelników, może w istotny i realny sposób wpływać na kształtowanie się świadomości językowej swoich odbiorców. Zagadnienia związane z poprawnym używaniem polszczyzny ogólnej są omawiane w stałej rubryce *Na kłopoty z polszczyzną*. Na łamach gazety ukazują się wywiady z goszczącymi na Zaolziu wybitnymi polonistami, jak również sprawozdania z działalności miejscowych środowisk, których celem jest szerzenie wiedzy o poprawnej polszczyźnie.

Na polszczyznę, którą posługują się autorzy w publikacjach „Głosu Ludu" ma wpływ nie tylko język czeski, lecz także gwara zachodniocieszyńska i taka odmiana polszczyzny używanej w Polsce, która jest z normatywnego punktu widzenia często poniżej normy użytkowej, np.:

> *Właściciele hoteli oraz ośrodków wypoczynkowych pod walentynkowe pakiety podciągają również weekend* ***przed i po tej dacie***. (14.02.2012).

W tekstach opublikowanych w „Głosie Ludu" pojawiają się konstrukcje, które mogą świadczyć zarówno o interferencji języka czeskiego, jak i o wpływie niepoprawnej polszczyzny współczesnej, używanej w Polsce, np.:

[Ludzie z upośledzeniem umysłowym] *Nabywają tu* ***nowe umiejętności****, uczą się wzajemnej współpracy, nawiązują przyjaźnie* [...] (12.03.2012) [nabywają tu nowych umiejętności]

Polski leksem *nabywać* ‘zyskiwać coś, uzyskiwać zdolność czegoś, dochodzić do czegoś’: ktoś nabywa czegoś (NSPP, s. 469), konotuje dopełnienie w dopełniaczu, ale konstrukcje z biernikiem również występują w polszczyźnie, o czym świadczy ostrzeżenie w artykule hasłowym „ktoś nabywa czegoś (nie coś)” (NSPP, s. 469).

Czeski odpowiednik czasownika *nabywać – nabývat* ‘zyskiwać’ dopuszcza w użyciu potocznym dopełnienie wyrażone biernikiem: *nabývat*, np. *přesvědčení* ‘przekonanie’ (Siatkowski, Basaj 2002, s. 343). Niepoprawna konstrukcja *nabywać nowe umiejętności* może więc być przejawem wpływu języka czeskiego oraz niepoprawnej odmiany polszczyzny używanej w Polsce.

W analizowanych tekstach pojawiają się także konstrukcje, które występują w gwarze zachodniocieszyńskiej i w języku czeskim, np.:

Ze Spisu [powszechnego] *wynika, że na Zaolziu ubyło nas* ***za ostatnich dziesięć lat*** *dziesięć tysięcy*. (19.12.2011) [w ciągu ostatnich dziesięciu lat]

Konstrukcja *za* + określenie czasu mające znaczenie ‘w ciągu tego czasu’, np. [*cóżeście zrobili*] *za ostatnich dziesięć roków* czy (*přijdu*) *za den*, *měsíc*, *rok* (Siatkowski, Basaj 2002, s. 956) występuje zarówno w gwarze zachodniocieszyńskiej, jak i w języku czeskim, poza tym jest odnotowana w *Słowniku staropolskim: Jaco Sandziwoig trzimal Zawori* ***za trzi lata***, 1397 Pozn nr 324 (Sstp XI, s. 30). Zdarza się więc, że z synchronicznego punktu widzenia nie można w sposób jednoznaczny rozstrzygnąć, czy niezgodność formy językowej, użytej w tekście, z wzorcową normą poprawnościową współczesnego języka polskiego wynika z wpływu języka czeskiego, niepoprawnej polszczyzny używanej w Polsce, czy też jest starą formą, która zachowała się w polskiej gwarze zachodniocieszyńskiej.

Interferencje leksykalne i frazematyczne, występujące w publikacjach „Głosu Ludu”, np.:

Reforma daje im większe ***prawomoce***. (15.09.2007) [daje większe kompetencje]

Poziom jest ***rok od roku*** *wyższy*. (3.10.2006) [jest **z roku na rok** wyższy] (por. Witkowska-Gutkowska 2008, s. 154–155)

są w tekstach zawsze widoczne, natomiast negatywne transfery składniowe pojawiają się niemal niezauważalnie, są trudniejsze do wyeliminowania, a utrwalone mogą spowodować zmiany w systemie językowym.

W grupie interferencji składniowych języka czeskiego, które są uwarunkowane konotacją czasownika można wyróżnić kilka ich typów:

1. gdy czasowniki polski i czeski konotują podrzędniki bezprzyimkowe, ale w różnych przypadkach, np.:

Uświadamia sobie, że ***podpisy*** *będzie musiał* ***wymagać*** [...] *w przypadku nadobowiązkowych szczepień*. (10.04.2012) [wymagać **podpisów**]

Polski czasownik *wymagać* ‘zmuszać do czegoś’ konotuje dopełnienie wyrażone dopełniaczem, np.: *Interes państwa* ***wymaga podjęcia*** [...] *działań*. (USJP IV, s. 626), a jego czeski odpowiednik otwiera miejsce dla dopełnienia biernikowego *vyžadovat něco*. Połączenie składniowe *wymagać podpisy* jest bohemizmem składniowym. Jednak zdecydowanie częściej w tekstach „Głosu Ludu” są używane konstrukcje poprawne, np.: *mogą* ***wymagać*** *od nas* ***potwierdzenia*** *pochodzenia paliwa* (paragonu sprzedaży) (22.08.2011);

2. gdy czasownik polski konotuje podrzędnik bezprzyimkowy, a jego czeski odpowiednik wyrażenie przyimkowe:

Przewodniczący Rady Rządu RC ds. Mniejszości Narodowych wielokrotnie ***żądali o podniesienie*** *tej kwoty* [...] (11.08.2007)

Polski czasownik *żądać* (czego) ‘domagać się’ konotuje dopełnienie w dopełniaczu, jego czeski odpowiednik *žádat*, mający szersze znaczenie: ‘domagać się, prosić’ (Siatkowski, Basaj 2002, s. 1047) otwiera miejsce dla konstrukcji przyimkowej *o* + biernik, np.: *Když byly děti malé,* ***žádala jsem*** *každoročně o* ***neplacenou dovolenou***. (Svozilová i in. 2005, s. 574). Częściej jednak w artykułach „Głosu Ludu” występują konstrukcje zgodne z polską normą wzorcową, np.: [...] *przedstawiciele czeskocieszyńskiego ratusza* [...] ***żądają przyznania*** *dotacji* (21.02.2011);

3. gdy czasownik polski konotuje podrzędnik wyrażony konstrukcją przyimkową, a jego czeski odpowiednik formę bezprzyimkową:

[...] *nasze ośrodki nie będą w stanie* ***konkurować tym*** [ośrodkom] ***alpejskim***. (3.11.2011) [konkurować **z tymi (ośrodkami) alpejskimi**]

Czeski czasownik *konkurovat* ‘rywalizować’ konotuje dopełnienie w celowniku, np. *Naši vývozcí konkurují* ***zahraničním výrobcům*** *kvalitou i cenou zboží*. (Svozilová i in. 2005, s. 111), jego polski odpowiednik zaś otwiera miejsce dla dopełnienia wyrażonego konstrukcją *z* + narzędnik, np.: ***konkurować z producentami*** *zagranicznymi*.

Czasownik *konkurować* jest rzadko używany w artykułach „Głosu Ludu”, ale konstrukcje poprawne są częstsze, np.:

oldrzychowiczanie [...] *nie mają ambicji* ***konkurować ze słynnymi guckimi dożynkami***. (23.08.2011)

*Wprowadzenie polskich nazw **wnioskowały** w ZKDT również inne miejscowości*. (25.11.2010) [wnioskować **o wprowadzenie polskich nazw**]

Polski czasownik *wnioskować* urz. ‘występować z oficjalnym wnioskiem o coś; wnosić’: *Wnioskuję o odwołanie zarządu* (USJP, IV, s. 477) konotuje dopełnienie wyrażone konstrukcją *o* + biernik, a jego czeski odpowiednik *navrhnout* otwiera miejsce dla dopełnienia w bierniku bez przyimka, np.: ***Navrhi jsme patnáct členů** vědecké rady*. (Svozilová i in. 2005, s. 159) Konstrukcja ***wnioskować wprowadzenie** polskich nazw* jest więc bohemizmem składniowym. Czasownik *wnioskować* ma wprawdzie małą frekwencję w tekstach opublikowanych w „Głosie Ludu”, ale oprócz niepoprawnej konstrukcji, używana jest także konstrukcja zgodna z normą, np. *Przyznano nam większą część kwoty, **o którą wnioskowaliśmy** – powiedziała* [...] *Romana Belová* (7.05.2012);

4. gdy czasowniki polski i czeski konotują konstrukcje składniowe wyrażone różnymi wyrażeniami przyimkowymi:

a) w tym samym przypadku

[politolog] *osobiście nie podziela obaw, że czeski naród byłby w stanie **wybrać za prezydenta** znanego hokeistę lub gwiazdę muzyki pop*. (13.02.2012) [wybrać **na prezydenta**]

Polski czasownik *wybrać* ‘głosując sprawić, że ktoś obejmie jakiś urząd’, konotuje dopełnienie wyrażone konstrukcją *na* + biernik, np.: *Wybrać kogoś **na prezesa***. (USJP IV, s. 556). Czeski odpowiednik *zvolit* otwiera miejsce dla konstrukcji *za* + biernik, np.: *zvolili ho **za předsedu*** (SSČ, s. 732). Połączenie składniowe *wybrać za prezydenta* jest więc bohemizmem składniowym;

b) w różnych przypadkach

*Pamiętam święta, kiedy dostałem od rodziców samochodzik na zdalne sterowanie. To był prezent, **na który** do końca swojego życia nie zapomnę*. (30.12.2006) [**o którym** nie zapomnę]

Polski czasownik *zapomnieć* ‘przestać o czymś pamiętać, przestać sobie coś uświadamiać’ (USJP IV, s. 856) konotuje dopełnienie wyrażone konstrukcją *o* + miejscownik, a jego czeski odpowiednik *zapomenout* – konstrukcją *na* + biernik, np.: *Žena v tu chvíli zapomněla **na déšť a na bouřku** a jako šílená běžela pro pomoc* (Svozilová i in. 2005, s. 525). Konstrukcja użyta w tekście *na który* [prezent] *nie zapomnę* jest składniowym bohemizmem. Jednak zdecydowanie częściej w tekstach „Głosu Ludu” są używane konstrukcje poprawne, np.:

[…] *już **zapomniała o pechowym piątym miejscu*** (18.02.2010).

[...] ***w pracy** na rzecz Koła **angażują się** jego syn i wnuk, właśnie kończący studia*. (17.03.2012) [**w pracę** na rzecz Koła angażują się]

Lebiedzik ***angażuje się*** *nie tylko* ***w polityce*** *na szczeblu lokalnym* (15.11.2010) [angażować się **w politykę**]

Polski czasownik *angażować się* ‘czynnie w coś się włączać’ otwiera miejsce dla podrzędnika wyrażonego konstrukcją *w* + biernik, np.: *angażować się* ***w walkę***, ***w politykę*** (USJP I, s. 80), a jego czeski odpowiednik *angažovat se* konotuje konstrukcję *v* + miejscownik, np.: *Americká herečka Meryl Streepová* ***se angažuje v boji*** *za ochranu životního prostředí* (Svozilová i in. 2005, s. 28).

Konstrukcja *angażować się w pracy*, *w polityce*, użyta w analizowanych przykładach, jest bohemizmem składniowym. Konstrukcje zgodne z normą poprawnościową języka polskiego, np. *Tyle było narzekania, że nauczyciele zaolziańscy niedostatecznie* ***angażują się w życie społeczne*** (5.07.2012), są również używane w publikacjach „Głosu Ludu”.

[...] *chciałbym zacząć* ***pracować*** *przede wszystkim* ***na głosie****. Później na pewno nagrać płytę.* (30.12.2006) [pracować **nad głosem**]

Polski czasownik *pracować nad czymś* ‘wykonywać jakieś celowe czynności, tak by otrzymać planowany efekt’ (NSPP, s. 738) konotuje podrzędnik wyrażony konstrukcją *nad* + narzędnik, zaś jego czeski odpowiednik *pracovat na čěm* otwiera miejsce dla konstrukcji *na* + miejscownik, np.: *pracovat na sobě* ‘doskonalić się’ (Oliwa II, s. 129).

Konstrukcja *pracować* ***na głosie*** jest bohemizmem składniowym, ale połączenia składniowe zgodne z wzorcową normą współczesnej polszczyzny są również używane w publikacjach „Głosu Ludu”, np.:

„Traktor” to grupa młodych aktorów-amatorów, która przez rok pracowała ***nad warsztatem****, czyli nad dykcją, a także ruchem scenicznym*. (7.01.2011)

W tekstach zaolziańskiego „Głosu Ludu” pojawiają się także bohemizmy składniowe, które są uwarunkowane różnicami łączenia składników w grupach imiennych z liczebnikiem.

Grupy imienne, składające się z przydawki przymiotnikowej, liczebnika głównego i rzeczownika, różnią się w języku polskim i czeskim sposobem łączenia składników. W języku czeskim w połączeniach liczebników głównych, które występują z rzeczownikiem w składni rządu przydawka przymiotna pozostaje w składni zgody z rzeczownikiem, np.: ***plných*** *pět* ***let*** [Havránek, Jedlička 2002, s. 98], a nie jak w języku polskim z liczebnikiem, np. ***pełne pięć*** *lat*, np.:

Rodzice zapłacili za dziecko ***symbolicznych*** *tysiąc* ***koron***. (11.08.2011) [**symboliczny** tysiąc koron]

[...] *przybyło osób deklarujących nieco kontrowersyjne narodowości – morawską lub śląską. Do tej ostatniej przyznało się 12 tys. osób (w poprzednim Spisie* ***niecałych*** *11 tys.* [osób] (19.12.2011) [**niecałe** 11 tys. [osób]]

W sytuacji, że wyższe uczelnie będą otrzymywać coraz mniej pieniędzy, wprowadzenie czesnego widzę jako jedną z możliwości. Niekoniecznie […] *musi to być* ***owych maksymalnych*** *10 tys. koron*. (27.02.2012) [Niekoniecznie [...] musi to być **owe maksymalne** 10 tys. koron]

W takiej konstrukcji składniowej pojawił się również liczebnik nieokreślony, np.:

W Zawadzie gotowe są plany budowy wałów ochraniajacych ***kolejnych*** *kilkadziesiąt* ***zabudowań***. (17.03.2012) [ochraniających kolejne kilkadziesiąt zabudowań]

W analizowanych tekstach występują również konstrukcje zgodne z normą polszczyzny ogólnej, w których przydawka przymiotna poprzedzająca liczebnik pozostaje z nim w składni zgody, np.:

Kolejne 160 tys. *koron TNP przeznaczy na wydanie zeszytu roboczego do edukacji regionalnej* […]. (15.09.2010)

Spodziewamy się, że ***kolejne 40*** *osób przyjedzie bez wcześniejszego* […] *zgłoszenia*. (22.09.2010)

Jeżeli liczebniki nieokreślone *kilka*, *kilkanaście*, *kilkadziesiąt*, *kilkaset*, występujące w mianowniku lub bierniku, określają rzeczowniki męskoosobowe, przybierają także formy rodzaju męskoosobowego, np.: [na placu stało/widzę] *kilku*, *kilkunastu*, *kilkudziesięciu*, *kilkuset panów*. Jeżeli zaś określają rzeczowniki inne niż męskosobowe, występują w rodzaju niemęskoosobowym, np.: [na placu stało/widzę] *kilka kobiet*, *kotów*, *stołów*, *okien*. Ta reguła gramatyczna czasami nie jest przestrzegana w artykułach „Głosu Ludu“, np.:

Konsul Jerzy Kronhold odznaczył ***kilka członków*** *Stowarzyszenia „Rodzina Katyńska” medalami „pro memoriam”, przyznanymi przez Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych* […]. (30.04.2010) [odznaczył **kilku członków**]

Z hali produkcyjnej ewakuowano ***kilkadziesiąt pracowników*** *– powiedział redakcji* [...] *rzecznik prasowy Wojewódzkiej Straży Pożarnej*. (25.04.2012) [ewakuowano **kilkudziesięciu pracowników**]

Kilkaset widzów *przyszło dziś po południu obejrzeć* […] *program jubileuszowy dziecięcego zespołu folklorystycznego „Dziecka ze Stonawy”*. […] (22.04.2012) [**kilkuset widzów** przyszło]

Połączenia *kilka członków*, *kilkadziesiąt pracowników*, *kilkaset widzów* są zapewne bohemizmami, ponieważ w języku czeskim ich odpowiedniki: *několik*, *několik desítek*, *několik set* nie mają rodzaju gramatycznego. Jest to różnica systemowa, która może mieć wpływ na pojawianie się niepoprawnych konstrukcji składniowych z tymi liczebnikami. Jednak w publikacjach „Głosu Ludu” takie niepoprawne konstrukcje są raczej rzadkie. Częściej w tekstach używane są połączenia zgodne z polska normą wzorcową, np.:

[...] *w obecnej kadencji w Radzie Miasta zasiada* ***kilku przedstawicieli*** *polskiej narodowości*. (12.08.2010)

W tym momencie znajdowało się na nim [na dachu] ***kilkunastu strażaków***. (19.07.2010)

Jeżeli w języku polskim występuje liczebnik nieokreślony w połączeniu z rzeczownikiem nazywającym różnopłciową grupę osób, to powinien on mieć formę taką, jak liczebniki zbiorowe, *kilkoro rodziców*, *członków*. Zdarza się jednak, że w tekstach prasowych „Głosu Ludu” pojawiają się formy niezgodne z polską normą wzorcową, np.:

Wspomniany remont odbył się przede wszystkim dzięki ***kilku rodzicom****, którzy podjęli się zadania odnowienia stolików, huśtawek*. [...] (9.11.2011) [dzięki **kilkorgu rodzicom**]

Z badań I. Bogoczovej jednoznacznie wynika [Bogoczová 2001, s. 110–112], że wpływ języka czeskiego na używane przez uczniów polskiego gimnazjum formy liczebników nieokreślonych w połączeniach z rzeczownikami nazywającymi różnopłciową grupę osób, np. *uczniowie* ‘chłopcy i dziewczynki’ jest bardzo duży, np.: „w zawodach brało udział tylko [...] **kilka uczniów** – závodů se zúčastnilo pouze několik žáků” [Bogoczová 2001, s. 110]. Natomiast w „Głosie Ludu” częściej jednak są używane formy zgodne z polską normą poprawnościową, np.:

Przyszło ***kilkoro nowych członków****, którzy wciągnęli w działalność młodzież*. (12.02.2010)

Kilkoro *z nich* [uczniów] ***sięgnęło*** *po laury w olimpiadach z dwóch przedmiotów*. (16.06.2010)

R. Mrózek, omawiając interferencje czeskie, występujące w polszczyźnie Zaolzian (por. Mrózek 1997, s. 131–134), stwierdza:

> Sygnalizowany zespół interferencji, pojawiających się wariantywnie i w różnym natężeniu w wypowiedziach, w niewielkim stopniu dotyczy systemowych właściwości języka ogólnego, w którym utrwalają się jedynie niektóre elementy interferencyjne. (Mrózek 1997, s. 134)

Przeprowadzona analiza wybranych bohemizmów składniowych, używanych w publikacjach „Głosu Ludu”, np. *pracować na głosie*, *konkurować czemu*, [odznaczyć] *kilka członków*, *kilkaset widzów* [przyszło] pozwala stwierdzić, że zanalizowane przykłady interferencji są jedynie przejawem wpływu języka czeskiego na polszczyznę autorów wykorzystanych publikacji, ponieważ w ich tekstach występują również (czasami zdecydowanie częściej) konstrukcje zgodne z normą wzorcową współczesnej polszczyzny ogólnej, np. *pracować nad głosem*, *konkurować z czym*, [odznaczyć] *kilku członków*, *kilkuset widzów* [przyszło].

Na pewno podnoszenie świadomości językowej Polaków żyjących na Zaolziu jest koniecznością, ponieważ odmiana ogólna współczesnej polszczyzny nie jest używana w codziennych kontaktach i, jak wykazują badania J. Labochy, umiejętność posługiwania się tą odmianą języka polskiego, po ukończeniu polskiej szkoły, w miarę upływu czasu zdecydowanie maleje (Labocha 2001, s. 173–179). Publikacje zgodne z normą wzorcową współczesnej polszczyzny na pewno będą tę świadomość językową wspierać.

BIBLIOGRAFIA

Bogocz I., 2003, *Polszczyzna zaolziańska w kontekście gwarowym i czeskim*, [w:] *Języki mniejszości i języki regionalne*, red. E. Wrocławska, J. Zieniukowa, Warszawa, s. 345–353.

Bogoczová I., 1996, *Świadomość i kompetencja językowa najmłodszej generacji Polaków na Zaolziu*, Ostrava.

Bogoczová I., 2001, *Typologicky relevantní rozdíly mezi polštinou a češtinou jako zdroj jazykové interference*, Ostrava.

Dejna K., 1976, *W sprawie gwar zachodniocieszyńskich*, „Rozprawy Komisji Językowej” ŁTN, t. XXII, s. 41–51.

Dejna K., 1977, *Przynależność językowa gwar zachodniocieszyńskich*, „Rozprawy Komisji Językowej” ŁTN, t. XXIII, s. 41–62.

Dejna K., 1991, *Interferencja oraz integracja w gwarach*, [w:] *Z zagadnień ewolucji oraz interferencji językowej*, Łódź, s. 5–12.

EJO, 1999, *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, red. K. Polański, Wrocław–Warszawa–Kraków.

„Głos Ludu”, http://www.glosludu.cz [dostęp 3.06.2012].

Havránek B., Jedlička A., 2002, *Stručná mluvnice česká*, Praha.

Kadłubiec K. D., 1994, *Cieszyńsko-zaolziańska polszczyzna*, Katowice.

Labocha J., 1997, *Polsko-czeskie pogranicze na Śląsku Cieszyńskim. Zagadnienia językowe*, Kraków.

Labocha J., 2001, *Zaolziańska polszczyzna w wypowiedziach oficjalnych,* [w] *Studia językoznawcze. Dar przyjaciół i uczniów dla Zofii Kurzowej*, red. Z. Cygal-Krupowa, Kraków, s. 173–179.

Mrózek R., 1997, *Język Polaków w Czechach*, [w:] *Język polski poza granicami kraju*, red. S. Dubisz, Opole, s. 124–138.

NSPP – *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, 1999, red. A. Markowski, Warszawa.
Oliva K., 1999, *Polsko-český slovník*, t. I, II, Praha.
Siatkowski J., Basaj M., 2002, *Słownik czesko-polski*, Warszawa.
SSČ – *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, 1978, red. J. Filipec, F. Daneš, Praha.
Sstp – *Słownik staropolski*, 1995, red. S. Urbańczyk, t. XI, Kraków.
Svozilová N., Prouzová H., Jirsová A., 2005, *Slovník slovesných, substantibních a adjektivních vazeb a spojení*, Praha.
USJP – *Uniwersalny słownik języka polskiego*, 2003, red. S. Dubisz, t. I–IV, Warszawa.
Witkowska-Gutkowska M., 2008, *O tekstach prasowych autorstwa osób dwujęzycznych*, [w:] *Teksty i podteksty w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, red. M. Witkowska-Gutkowska, B. Grochala, Łódź, s. 153–158.

Maria Witkowska-Gutkowska

THE INFLUENCE OF THE CZECH LANGUAGE ON THE POLISH TEXTS PUBLISHED IN "GLOS LUDU" FROM ZAOLZIE

Keywords: systematic interference, bohemisms, negative syntactic transfers

Summary. In "Glos Ludu", we can observe interferences from the Czech language, e.g. ***Kilkaset widzów*** *przyszło dziś po południu obejrzeć* [...] *program* (22.04.2012). More frequently, though, phrases of the same type conform to the rules of standard Polish, e.g. *W tym momencie* ***znajdowało się*** *na nim* [na dachu] ***kilkunastu strażaków***. (19.07.2010). This proves that syntax bohemisms are not established in the Polish language used by the authors of the published texts. Instead, the mistakes result from negative transfer and are most probably made through haste and careless proofreading.